

М. Т. Теловата

д.пед.н., професор,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Національної академії статистики,
обліку та аудиту

ВЛАСНИЙ ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ: ПОНЯТТЯ ТА МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ

Постановка проблеми. Підвищення ефективності здійснення господарської діяльності нерозривно пов'язане з поліпшенням управління власним оборотним капіталом, за допомогою якого здійснюється рух сукупного суспільного продукту. Якість цього керування базується на ґрунтовному аналізі власного оборотного капіталу, а також на раціональній його організації. Актуальність теми зумовлена визначальним місцем власного оборотного капіталу у функціонуванні підприємства, його особливим статусом “гаранту” успішного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням власного оборотного капіталу присвячені праці таких вчених, як: М. Д. Білик, В. О. Подольська, Г. В. Савицька, А. Д. Шеремет, О. В. Яріш та інші [1-8]. Разом з цим потребують уточнення як дефініція “власний оборотний капітал”, так і методика його розрахунку, що й стало метою проведення дослідження.

Виклад основного матеріалу. Поняття “капітал” асоціюється з поняттям “власність”. У момент створення підприємства його стартовий капітал втілюється в активах, інвестованих засновниками, і є вартістю майна підприємства [5].

На основі достовірної інформації про власний оборотний капітал (далі ВОК) можна визначити необхідні для виробництва і реалізації продукції запаси сировини, провести розрахунки обсягів незавершеного виробництва та готової продукції, об'єктивно оцінити результати діяльності підприємства. Разом з тим, на практиці та в теоретичних дослідженнях для оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства використовують різні показники – “власний оборотний капітал”, “власні обігові кошти”, “валові оборотні активи”, “чистий робочий капітал” або “чистий оборотний капітал”. Окремі автори ототожнюють ці терміни (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи вчених до визначення поняття “власний оборотний капітал”

Джерело	Визначення
М. Д. Білик [1]	Власний оборотний капітал як “...сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговує господарський процес і повністю використовується протягом одного операційного (виробничо-комерційного) циклу”
І. Бланк [2]	Власні оборотні кошти – це кошти, які постійно перебувають у розпорядженні підприємства і формуються за рахунок власних ресурсів (прибуток тощо)
В. В. Ковальов [3]	Власний оборотний капітал “...належить до мобільних активів підприємства, які є грошовими коштами або можуть бути перетворені у них протягом року або одного виробничого циклу”
Л. А. Лахтіонова [4]	Власних оборотний капітал “...визначається та сума власних джерел, яка залишається для фінансування дійсно саме оборотних ресурсів”
В. О. Подольська [6]	Власний оборотний капітал – це сума оборотних коштів, яка залишається у розпорядженні підприємства після розрахунків за його поточними зобов’язаннями
Г. В. Савицька [7]	Власні оборотні кошти “...економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб’єкта до саморозвитку на фіксований момент часу”
А. Д. Шеремет [8]	Власний оборотний капітал “...характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом формування оборотних активів підприємства”

Проведені дослідження дають змогу встановити, що ВОК – це показник, що характеризує ту частину власного капіталу, яка є джерелом покриття оборотних (поточних) активів підприємства. Термін “оборотний капітал” використовують для характеристики поточних активів. Під поточними активами розуміють оборотні та необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття.

У зарубіжній та вітчизняній практиці оборотні активи класифікують за різними ознаками. За фінансовими особливостями

формування оборотні активи підприємства поділяють на валові та чисті. Така класифікація оборотних активів набула поширення у зарубіжній практиці. Науковець М. Д. Білик пропонує поділяти оборотні активи на валові оборотні активи (увесь їх обсяг незалежно від джерел фінансування) та чисті оборотні активи (різниця між валовою сумою активів та загальною сумою поточних пасивів підприємства) [1]. У нормальних умовах функціонування суб'єктів господарювання величина поточних активів вища за величину поточних зобов'язань. За належністю оборотні активи поділяють на власні (частина активів, яка сформована за рахунок власного капіталу підприємства) та позикові (частина оборотних активів, яка сформована за рахунок позиченого підприємством товарного або фінансового кредиту як на довгостроковій, так і на короткостроковій основі, так звані "стійкі пасиви").

Власний оборотний капітал підприємства відіграє визначальну роль, оскільки забезпечує фінансову стійкість і оперативну самостійність суб'єкта господарювання. Оцінка наявного власного оборотного капіталу, вивчення його динаміки та ефективності використання, визначення факторів, які впливають на нього, є важливими питаннями аналітичного дослідження фінансового стану підприємства. Причинами нестійкого фінансового стану підприємства, його неплатоспроможності, банкрутства є відсутність власного оборотного капіталу або його нестача. Нестача власного оборотного капіталу примушує багато підприємств зменшувати обсяг виробництва продукції. Це відображається як на кон'юнктурі ринку, так і на економіці країни.

Оптимальний розмір власного оборотного капіталу визначається сферою діяльності підприємства, обсягами виробництва, кон'юнктурою ринку. На сьогодні для визначення власних оборотних коштів державними органами України (на рівні Аудиторської палати, Міністерства фінансів, Фонду держмайна, Державної фіскальної служби) не розроблено єдиної методики. Дослідження цих методик та підходів вчених до методики розрахунку показника власного оборотного капіталу дає підстави стверджувати, що розраховувати цей показник потрібно як різницю між власним капіталом підприємства (рядок 1495 форми №1 фінансової звітності "Баланс (Звіт про фінансовий стан)" і

необоротними активами підприємства (рядок 1095 форми №1 фінансової звітності “Баланс (Звіт про фінансовий стан)”.

Висновки. У ході дослідження виявлена відсутність одноставного підходу до визначення поняття “власного оборотного капіталу”. Тому нами зроблена спроба ліквідувати цей недолік та запропоноване власне визначення. Під власним оборотним капіталом слід розуміти показник, що характеризує ту частину власного капіталу, яка є джерелом покриття оборотних активів підприємства. Проведені дослідження методик розрахунку цього показника доли змогу встановити, що всі вони мають відмінності, і у той же час не відповідають потребам і можливостям будь-якого підприємства.

Нами запропоновано розраховувати власний оборотний капітал шляхом зменшення власного капіталу на суму необоротних активів. Вважаємо, що саме така методика дозволить отримати результат, котрий задовольнить потреби аналізу, а також управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2005. – 354 с.
2. Бланк И. А. Управление денежными потоками : [учебник] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр: Эльга, 2002. – 647 с.
3. Ковальов В. В. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / В. В. Ковальов. – М. : Фінанси і статистика, 2006. – 485 с.
4. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : [навч. посіб.] / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2004. – 324 с.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” : наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
6. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 488с.
7. Савицкая Г. В. Экономический анализ : [учебник] / Г. В. Савицкая. – М. : Новое знание, 2009. — 651 с.

8. Шеремет А. Д. Методика анализа деятельности коммерческих организаций / А. Д. Шеремет, Е. В. Негашев. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Инфра-М, 200

УДК 657

Н. М. Федчишина

здобувач

Вінницький фінансово-економічний

університет

БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

Постановка проблеми. В сучасній системі ринкових умов об'єктивно зумовлює існування ризику в усіх сферах господарської діяльності підприємства. Ринкове середовище вносить в діяльність підприємств елементи невизначеності і поширює "асортимент" ризикових ситуацій, які виникають за присутністю конкретних умов. Ризикові ситуації формують умови для існування і реалізації фінансових ризиків, на які в процесі своєї діяльності наражаються практично усі підприємства. Проте ліквідація багатьох підприємств, що відбувається останніми роками, свідчить про те, що багато з них не володіють ефективною системою оперативного управління фінансовими ризиками, але й погано розуміють характер та специфіку управління ризиками в системі бюджетування.

Узагальнюючий розрахунок фінансової ефективності діяльності підприємства можна організувати на основі бюджетування. При цьому така система бюджетування (планування) може бути недостатньою, якщо відхилення фактичних показників від планованих становить 35-40% і більше. Це свідчить про те, що система оперативного управління фінансовим ризиком у вигляді бюджетування в даній ситуації стає джерелом фінансового ризику. Тому, в сучасних ринкових умовах особливу увагу потрібно приділяти постійному удосконалюванню управління фінансовим ризикам, що набуває самостійне теоретичне та прикладне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку практичних і теоретичних аспектів управління